Интервју: Педи Ешдаун, високи представник за БиХ: “Историјски дан за БиХ”

*Почетак преговора о стабилизацији и придруживању треба прославити * Огроман посао тек пред нама * Слиједе разговори о укидању визног режима * Промјене Устава и након избора*

– Доношење одлуке о почетку преговора с Босном и Херцеговином о стабилизацији и придруживању, што се очекује данас у Бриселу, историјски је дан. То је дан за који су многи од нас дуго и предано радили. БиХ треба да буде поносна на то што је за тако кратко вријеме прошла овај пут. То је изузетан успјех.

Многи су тврдили да за три и по године није могуће испунити 16 услова, али нису били у праву. Сјећам се да ми је током једног од првих састанака које смо имали, премијер Аднан Терзић казао да има само један циљ – да БиХ проведе кроз капију која води у Европу. Успио је у томе – каже у разговору за “Дневни аваз” високи представник Педи Ешдаун.

С Ешдауном смо се сусрели јуче у Вашингтону. У главном граду САД боравио је како би се сусрео са званичницима администрације предсједника Џорџа Буша, функционерима међународних финансијских установа, те Уједињених нација.

Кратки рокови

Дневни аваз: Данас се, како сте и сами истакли, доноси историјска одлука – почињу преговори о уласку БиХ у ЕУ. Колико би они могли трајати?

Педи Ешдаун: Надам се да ће преговори о Споразуму о стабилизацији и придруживању бити окончани до октобра. То је могуће ако се прионе на посао без задршке. Очекујем, зато, да политичари и из власти и из опозиције без одгађања сједну и направе договор да ће апсолутно подржавати усвајање закона и прописа који воде ка ЕУ.

Чини ми се да су Словенци, када су кренули на овај пут, пред собом имали око 3.000 закона које су морали да усвоје. Нема земље у Европи која је овај пут прошла, а да на томе заједнички нису радили власт и опозиција.

Због тога позивам политичаре из БиХ да се договоре. Ускоро ће избори. Видјећемо ко ће побиједити и формирати власт. Ко год то био, мораће да рачуна на подршку опозиције у преласку европског пута.

Опозиција може да напада и критикује власти на питањима која нису у вези с европским путем, али власт и опозиција морају да раде заједно на овом пројекту. Без тога БиХ неће моћи брзо да прође пут који је пред њом.

Дневни аваз: Због чега на томе толико инсистирате?

Педи Ешдаун: Почетак САА процеса је охрабрење за стране инвеститоре, могућност за нова радна мјеста, бољи животни стандард, квалитетније услуге у здравству, веће пензије… Он је, такође, и претпоставка за укидање визног режима…

Но, све то није могуће без уједињеног фронта власти и опозиције за бржи пролазак европског пута.

Дневни аваз: Има ли тога на видику?

Педи Ешдаун: Не. Нажалост. Он је нужан. Ако га нема, шансе да се тај процес прође су мале, а да то траје кратко – никакве.

Дневни аваз: Споменули сте визни режим. Шта с њим?

Педи Ешдаун: Вријеме је да се позабавимо тим питањем и драго ми је што премијер Терзић на томе већ предано ради. Видјећемо да ли би требало да се и ја укључујем у тај пројекат прије него што будем

напустио дужност високог представника у јануару.

У сваком случају, вријеме је да се крене у акцију за либерализовање, па потом укидање визног режима. Мислим да је то задатак или за мене или за мог насљедника – да заједно с премијером крене у акцију укидања виза. То се, наравно, неће десити ни брзо, нити ће бити лако. Битно је да се започне сада.

У почетку се може очекивати да се визни режим либерализује, да се олакша добијање виза, потом неке категорије, попут проминентних бизнисмена, на примјер, могу бити ослобођене виза, да би касније то право било дато сваком грађанину БиХ.

Нема рокова

Дневни аваз: Када? Колико година је у питању?

Педи Ешдаун: Не желим да постављам рокове. У БиХ смо научили да се ствари могу дешавати брже него што смо мислили. Ипак, то ће трајати. ЕУ је прошле седмице рекла да БиХ треба да среди стање у свом дворишту – побољшати контролу граница, ојачати владавину закона…

Границе БиХ и даље су неприхватљиво порозне. Број илегалних имиграната и даље је велик. Границе БиХ морају да буду чврсте да ни вода кроз њих не може проћи, а ми смо спремни да помогнемо да се тај процес деси.

У том смислу, већ сам припремио писмо премијеру Терзићу у којем предлажем да се организује састанак свих институција које се баве овим проблемима како бисмо с представницима међународне заједнице направили план како ојачати границе и на који начин ми, међународна заједница, најбоље можемо помоћи у томе.

Дневни аваз: У Вашингтону су у току преговори о промјени Устава БиХ. Шта очекујете?

Педи Ешдаун: Ради се о врло битном дијелу пута којим БиХ иде ка државности. И ја, као и грађани БиХ, од ових промјена очекујем много. Прије више од двије године рекао сам да ћемо се оног тренутка када прођемо кроз врата која воде ка ЕУ морати суочити с недостацима уређења БиХ.

То је потребно не због Европе, већ због грађана БиХ, који заслужују да се на њих троши више, а мање на власт. Сада је обрнуто и 70 посто свог буџета ова земља троши на функционисање власти. То мора да се смањи.

Драго ми је што је процес преговора о промјени Устава БиХ започео. Вјерујем да ће он добити на брзини послије наредних избора. Због тога, суштинска ствар овдје није колико далеко ћемо отићи, већ да с Вашингтоном процес промјена Устава започне и да се он настави након избора наредне године. Што више остваримо сада у САД, то боље.

Јединствени став међународне заједнице

Педи Ешдаун: Надамо се да ћемо, прије или касније, имати једног предсједника државе, премијера, јаку владу, већи број државних, а мање ентитетских посланика… Но, то су ствари о којима се требају договорити домаћи политичари на основи консензуса. За мене, битно је да је процес започео и да ће се, посебно након наредних избора, он наставити.

Међународна заједница јединствена је у ставу да промјене Устава треба да се десе, али то локалне власти морају даураде на основу консензуса и то је претпоставка за наредну фазу односа с ЕУ и свијетом уопште – истиче високи представник.

Писмо грађанима БиХ

Педи Ешдаун: Ускоро одлазим из БиХ и сада, када смо прошли ту важну раскрсницу на путу у ЕУ, желим на адресу сваког грађанина БиХ послати лично писмо у којем ћу набројати шта је до сада све остварено, докле смо стигли, шта то значи и шта нам предстоји. Желим да тиме и грађани лично буду дио европског процеса – каже Ешдаун